

Emigrace zpomaluje východní Evropu při dohánění Západu

Autoři: [Nadeem Ilahi](#), [Anna Ilyina](#) a [Daria Zakharova](#)

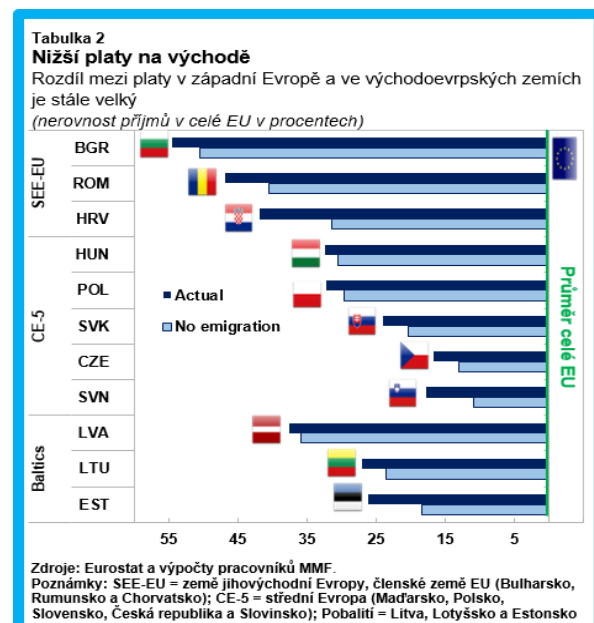
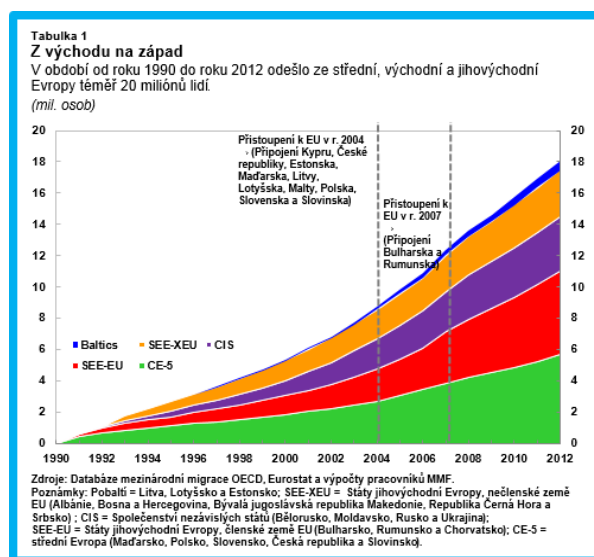
20. července 2016

Otevření východní Evropy zbytku světa počátkem 90. let minulého století s sebou přineslo obrovské výhody. Příliv kapitálu a inovací vyústil v lepší instituce, lepší řízení ekonomiky a vyšší efektivitu. Na druhé straně také vedl ke značnému a trvalému odlivu lidí.

Téměř 20 miliónů lidí, převážně mladých a kvalifikovaných Východoevropanů – číslo představující součet celkového počtu obyvatelstva České republiky a Maďarska – odešlo v posledních 25 letech ze svých zemí hledat lepší příležitosti v zahraničí (graf 1). A i když přispěli k bohatství přijímajících zemí a EU jako celku, jejich odchod zpomalil růst domovských zemí a jejich přibližování životní úrovni vyspělé Evropy. Studie pracovníků IMF navrhuje politické možnosti na vytvoření rovnováhy.

Emigrace zpomalila růst východní Evropy

Hospodářská migrace je věcí osobní volby. Motivací pro odchod Východoevropanů jsou hlavně lepší pracovní místa a vyšší platy (graf 2). Mnozí z těchto hospodářských migrantů jsou vysoce kvalifikovaní (např. lékaři, architekti, inženýři) a mladší než je průměrný věk v jejich domovské zemi. Čím méně efektivní vláda a slabší instituce (které střeží zákonnost, prosazují odpovědnost a bojují proti korupci) v jejich domovských zemích, tím větší pravděpodobnost, že mladí a vzdělaní lidé budou hledat lepší příležitosti v zahraničí. Zatímco emigranti samotní si obvykle finančně polepší a jejich rodiny doma často využívají finančních výhod, odchod emigrantů oslabuje hospodářský potenciál jejich domovských zemí.

Východoevropské země na tom prodělaly (graf 3). Velká a trvalá emigrace zjevně zpomalila celkovou míru růstu i míru růstu na obyvatele. Podle analýz pracovníků Fondu by růst HDP v regionu bez vlivu emigrace let 1995 až 2012 byl v průměru celkem o 7 procentních bodů vyšší. Na východě je neuspokojená poptávka po pracovních silách v některých kvalifikačních kategoriích, což snižuje růst produktivity. A zatímco velký příliv financí podpořil investice a spotřebu, vedl také ke zhodnocení směnných kurzů a snížení konkurenceschopnosti ekonomik. Navíc peníze poslané domů příbuzným zvýšily tlak na startovní mzdy a snížily motivaci k práci. V důsledku toho rostly mzdy rychleji než produktivita, a to vedlo k menší návratnosti investic a oslabení motivace investovat v domovských zemích.

S nižší produkcí se zvýšily vládní výdaje na sociální dávky ve vztahu k HDP. Odchod mladých ještě zhoršuje již existující trend, kdy generace starších představuje zvyšující se podíl populace a to vede k vyšším výdajům na penzijní dávky ve vztahu k HDP. Vlády obvykle na tyto rozpočtové tlaky reagují vyšším zdaněním práce, což snižuje motivaci zaměstnavatelů vytvářet pracovní místa a vede to k tomu, že rozpočtová struktura se stává ještě méně přátelskou vůči tvorbě pracovních míst a růstu.

Odchod nejmladších a nejlepších z východní Evropy činí proces dohánění vyspělé Evropy ještě obtížnějším.

Přínos pro Evropu jako celek

A jaký byl dopad migrace z východu na západ na přijímající země? Migrace západním směrem zřejmě přispěla k silnějšímu růstu západoevropských zemí a byla ekonomickým přínosem pro EU jako celek. V tomto směru je hospodářská migrace indikátorem úspěchu projektu EU, který vidí svobodu pohybu jako nezbytnou podmínku pro větší ekonomickou integraci a v končeném důsledku i pro vyšší příjmy pro všechny.

Rozdíly v příjmech a institucích mezi východem a západem jsou stále velké a faktory tlaku i tahu, které jsou hnací silou emigrace z východu, budou pravděpodobně ještě nějaký čas existovat. Navíc tyto trendy se mohou dokonce ještě zintenzivnit s přípravou nových zemí na připojení k EU.

Jak to může fungovat pro všechny

Celkově členství v EU přineslo východní Evropě zásadní výhody. Co teď můžeme udělat pro to, aby bylo zajištěno, že volný pohyb pracovních sil bude přínosem jak pro vysílající, tak pro

přijímající země? I když některé úkoly se musí splnit v místě, existuje i prostor pro celoevropskou reakci.

- **Pro východní Evropu:** lepší instituce a ekonomická politika v domovských zemích by zvýšily jejich atraktivitu, aby v nich lidé zůstávali, aby se emigranti vraceli a aby lidé z jiných zemí hledali práci ve východní Evropě. Také by mohla být zvážena další liberalizace imigračních režimů, obzvláště pro kvalifikované pracovníky. Vlády mohou udělat více pro to, aby pracovaly s diasporami v zahraničí a využily jejich odbornosti a úspor a poskytly lidem více motivace k tomu, aby získané peníze investovali a ne utratili. Kromě toho je možné udělat více pro udržení a lepší využití stávající pracovní síly, například lepším sladěním vzdělávání s potřebami zaměstnanosti a poskytováním lepších příležitostí ke školení na pracovišti. Reakce politik na fiskální tlaky spojené s emigrací jsou také důležité: nezvyšování zdanění práce a větší spoléhání na spotřební daně by více podpořilo investice a dlouhodobý růst.
- **Pro EU:** s ohledem na skutečnost, že migrace z východu na západ je pro EU jako celek přínosem, je zde důvod k lepší redistribuci zisků. Například velikost a složení strukturálních a kohezních fondů EU - transfery z bohatších EU regionů do chudších - by mohly přímo kompenzovat negativní důsledky emigrace na ekonomický potenciál vysílajících zemí. To by také bylo ve shodě s cílem EU snížit hospodářské a sociální disparity mezi regiony a podporovat udržitelný rozvoj.

*****

Nadeem Ilahi je vedoucím mise v Bosně-Hercegovině a zástupcem vedoucího Evropského oddělení MMF. Do jeho agendy spadá Maďarsko a Chorvatsko. Předtím pracoval jako vedoucí mise pro Albánii a Černou Horu. Jeho výzkumná a analytická práce se zaměřuje na charakter a dopady mezinárodního přelévání obyvatelstva a makroekonomickou roli ropných fondů. Před svým nástupem do MMF v r. 2000 pracoval pan Ilahi v pedagogických pozicích na McGill University v Kanadě a Lahore University of Management Sciences v Pákistánu. Má tituly bakaláře svobodných umění (BA) a doktora filosofie (PhD) z University of California.

Anna Ilyina je v současné době vedoucí Divize regionálních studií nově vznikajících ekonomik v Evropském oddělení MMF. V posledních letech pracuje na zprávě o globální finanční stabilitě (*Global Financial Stability Report*) (na Oddělení pro finanční a kapitálové trhy MMF) a na cvičení včasného varování (na Oddělení pro strategii, politiku a revizi MMF). Má titul doktorky ekonomických věd (PhD) z University of Pennsylvania.

Daria Zakharova vede jednotku Polsko-Pobaltí v Evropském oddělení MMF a je vedoucí mise pro Polsko. Předtím vedla mise ve Slovinsku, na Islandu a na Slovensku. Její výzkumné zájmy zahrnují celou řadu otázek, včetně hospodářského růstu, fiskální a měnové politiky a institucí a řízení toku kapitálu. Má titul doktorky ekonomických věd (PhD) z University of Minnesota. Před nástupem do MMF v roce 2000 pracovala jako pomocná analytička ve Federal Reserve Bank of Minneapolis.